

Trans Gençlerle Sosyal Hizmette Güçlenme Yaklaşımı: Bir Literatür Değerlendirmesi

Halil Pak

Hacettepe Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

[ORCID: 0000-0002-8248-9158](https://orcid.org/0000-0002-8248-9158)

halilpak88@gmail.com

Özlem Cankurtaran

Hacettepe Üniversitesi, Prof. Dr.

[ORCID: 0000-0003-2243-0274](https://orcid.org/0000-0003-2243-0274)

cankurtaranoz@gmail.com

Öz

Trans gençler, toplumda baskı altında yaşayan dezavantajlı gruplar arasındadır. İnsan hakları ve sosyal adaleti savunan sosyal hizmet mesleğinin özgürleştirici değerlerinden biri güçlenmedir. Dolayısıyla trans gençlerin güçlenerek özgür ve onurlu bir yaşam sürmeleri adına diyalojik bir eksenle onlarla birlikte mücadele etmek, sosyal hizmet mesleğinin sorumlulukları arasındadır. Fakat trans gençlerle sosyal hizmette güçlenme yaklaşımı üzerine Türkiye'deki araştırma ve uygulama örneklerinin kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu yüzden bu yazının amacı, trans gençlerle güçlenme odaklı sosyal hizmet konusunu uluslararası literatürde yer alan çalışmalar üzerinden değerlendirmektir. İlgili alanyazında, trans gençlerin toplumsal cinsiyet ve yaş temelli ayrımcılık ideolojilerinin keşiştiği bir noktadan baskı deneyimleri yaşadıkları görülmektedir. Başka bir ifadeyle, bu yazı kapsamında incelenen literatür çerçevesinde, sisseksist ve yetiştirilme ayrımcılık ideolojilerinin yarattığı baskı temelli söylem ve eylemlerin trans gençlerin toplum içindeki gücünü kişisel, ilişkisel, komünal, kültürel ve yapısal düzeylerde etkilediği sonucuna varılabilir. Varılan bu sonuç, uluslararası literatürde yer alan trans gençlerle güçlenme odaklı sosyal hizmet modelleri ve uygulama örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler üzerinden geliştirilen önerilerin Türkiye'de trans gençlerle çalışan akademisyen ve uzmanlara ışık tutması ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: güç, güçlenme yaklaşımı, güçlenme odaklı sosyal hizmet, trans-olumlayıcı sosyal hizmet, trans gençler

•••••

Geliş tarihi: 7 Şubat 2023 • Kabul tarihi: 25 Mart 2024

•
Araştırma Makalesi

<http://federgi.ankara.edu.tr>

federgi • 2024 • 16(1) • 10-35
DOI: 10.46655/federgi.1248604

Empowerment Approach to Social Work with Transgender Youth: A Literature Review

Halil Pak

Hacettepe University

[ORCID: 0000-0002-8248-9158](https://orcid.org/0000-0002-8248-9158)

halilpak88@gmail.com

Özlem Cankurtaran

Hacettepe University

[ORCID: 0000-0003-2243-0274](https://orcid.org/0000-0003-2243-0274)

cankurtaranoz@gmail.com

Abstract

Transgender youth are among the disadvantaged groups living under pressure in society. One of the emancipatory values of the social work profession, which advocates for human rights and social justice, is empowerment. Therefore, it is among the responsibilities of the social work profession to fight together with transgender youth on a dialogic axis so that they can become more empowered and live a free and dignified life. However, it is observed that research and practice examples in Turkey on the empowerment approach to social work with transgender youth are limited. Therefore, the aim of this article is to evaluate the issue of empowerment-oriented social work with transgender youth through studies in the international literature. In the relevant literature, it is addressed that transgender youth experience oppression at the intersection of gender and age-based discrimination ideologies. In other words, within the framework of the literature examined in this article, it can be concluded that the oppression-based discourses and actions created by cissexist and adultist discrimination ideologies affect the power of transgender youth in society at personal, relational, communal, cultural and structural levels. This conclusion was evaluated through empowerment-oriented social work models and practice examples with transgender youth in the international literature. It is hoped that the recommendations developed based on these evaluations will offer an insight into academics and experts working with transgender youth in Turkey.

Keywords: power, empowerment approach, empowerment-oriented social work, trans-affirmative social work, transgender youth

•••••

Arrival date: 7 February 2023 • Acceptance date: 25 March 2024

•
Research Article

<http://federgi.ankara.edu.tr>

federgi • 2024 • 16(1) • 10-35
DOI: 10.46655/federgi.1248604

Giriş

Translar arasında toplumsal cinsiyet kimliklerine dair farkındalık 10 yaş civarında oluşmaya başlar (Grossman ve D'Augelli 2006). Dolayısıyla trans gençler, erken yaşlardan itibaren çevrelerinde toplumsal cinsiyet kimliklerinden ötürü damgalanmaya, baskılanmaya ve ayrımcılığa uğramaya başlarlar (Grossman vd. 2006). İnsan onuruna yakışmayan bu tür deneyimler, trans gençler arasında düşük öz-güven, depresyon, anksiyete, madde bağımlılığı, yeme bozuklukları, şiddete maruz kalma ve yoksulluk gibi sorunlara neden olabilmektedir (Stieglitz 2010). Bu sorunlar da intihar düşünceleri ve girişimleri ile sonuçlanabilmektedir. Hatta LGBTİ+lar arasında intihar riski en yüksek olan grubun trans gençler olduğu görülmektedir (Cray vd. 2013; Stieglitz 2010; Swan 2014). Türkiye'de de benzer bir durum söz konusudur. Türkiye'de yaşayan translar arasında intihar girişimlerinin büyük bir çoğunluğunun 21 yaşından önce gerçekleştiği görülmektedir (Yüksel vd. 2017). Bu durum, Türkiye'de toplumsal cinsiyet temelli baskılara dayanamayan trans gençlerin

yaşama haklarından vazgeçme risklerinin yüksek olduğunun göstergesidir.

T.C. Anayasası (1982), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950) ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne (1948) göre yaşama hakkı, en temel insan hakkıdır. Bu noktada, insan hakları ve sosyal adaleti savunan sosyal hizmet mesleğinin trans gençlerin yaşama haklarını gözeten, sosyal içermenin olduğu adil ve eşitlikçi bir toplum için güçlenme odaklı çalışmalar yürütmesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Fakat güçlenme yaklaşımı üzerine akademik çalışmalar türeten ve bu perspektiften toplumsal cinsiyet temelli sosyal hizmet pratiğinin içinde yer alan özneler olarak; Türkiye'de trans gençlerle güçlenme odaklı sosyal hizmet araştırma ve uygulamalarının kısıtlı olduğunu gözlemlemekteyiz. Bu nedenle bu yazıda, trans gençlerle sosyal hizmette güçlenme yaklaşımı uluslararası literatürde yer alan çalışmalar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yazısı ile akademide ve sahada çalışan sosyal hizmet uzmanlarının dikkatini, trans gençlerin deneyimledikleri güç temelli sorunlara ve bu sorunlarla mücadele etmede güçlenme odaklı sosyal hizmet uygulamalarının önemine çekmeyi amaçlıyoruz.

Sosyal Hizmette Güçlenme Yaklaşımı

Güç, tanımlanması çok kolay olmayan ve öznel değerlendirmelere açık bir kavramdır (Thompson 2016). Bu yüzden, güç için genel bir tanım yapmak mümkün değildir. Fakat sosyal hizmet literatüründe güç ve güçlenme üzerine önemli çalışmaları olan Smith'e (2008) göre bu kavram, bir sosyal ortamda grupları ya da bireyleri (kişinin kendisi de dahil olmak üzere) etkilemek için sahip olunan kişisel ya da kolektif bir kapasite olarak tanımlanabilir.

Sosyal hizmet literatüründe güce dair farklı modeller olduğu görülmektedir. Thompson (2016) gücün psikolojik/kişisel, söylemsel/kültürel ve yapısal modellerden oluştuğunu savunur. Psikolojik ya da kişisel modelde

güç, bireylerin kendi hedeflerine erişme yetenekleridir. Dolayısıyla bu model, aynı zamanda yetkinlik olarak güç olarak da tanımlanabilir. Örneğin, bir kişinin tutumları (özgüvenli davranmak gibi) kendince ya da çevresince bir güç olarak ele alınabilir. Bu güç biçiminin, verili ve öğrenilen bir özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Söylemsel ya da kültürel model, söylemlerin öznellikteki inşa gücüne vurgu yapar. Söylemler, kültürel kodları ve normları oluşturan sosyal bir aygıttır ve neyin doğru ya da yaygın olduğundan yola çıkarak doğru olmayan ya da yaygın bir şekilde görülmeyeni baskın kültür içerisinde ötekileştirebilir. Bu yüzden bu güç şekli, kurumsallaşmış düşünceler ve uygulamalar olarak da tanımlanabilir. Yapısal güç modeli ise sınıf, ırk, etnik köken, toplumsal cinsiyet gibi sosyal kurumların kendi içerisindeki hiyerarşik düzenine vurgu yapar. Sosyal hiyerarşi, kaynaklara erişim, ideolojik varsayımlar ve engeller üzerinden toplumda eşitlikçi olmayan bir düzen yaratır. Thompson (2016), güç analizinin bu üç düzeyde yapılması gerektiğini savunmaktadır. Kişisel nitelikler (örn., düşünceler, eylemler ve duygular), bir dereceye kadar benzersizdir. Ayrıca bu nitelikler, bireysel özellikleri şekillendiren kültürün güçlü rollerine bağlıdır. Bu üç düzey arasında tutkal görevi yapıp bağ kuran ise ideolojilerdir.

Bir başka güç modeli ise Dominelli (2002) tarafından geliştirilmiştir. Dominelli, Thompson'dan (2016) farklı olarak kendi modelinde ideolojinin etkilerini göz ardı etmez ama daha geniş bir çerçeve çizmeye çalışır. Dominelli'nin (2002) çok boyutlu güç modelinin merkezinde hizmet kullanıcıları yer almaktadır. Merkezden çevreye güç sahaları ise şu şekildedir: hizmet kullanıcısı, aile, topluluk, ulusal toplum ve uluslararası alan. Bu modelde her bir saha, etkileşimin olduğu bir alandır ve biri diğerinden üstün değildir. Yani, bu sahalardan için hiyerarşik bir düzenden bahsedilmez. Bu modelde, çevre içinde birey konumlandırılırken; aynı zamanda, bireyin algı ve davranışlarını etkileyen potansiyel baskılar (kaynaklar ve fiziksel çevre, psikososyal ve kültürel ilişkiler, maneviyat, inanç ilişkisi ve değerleri ve ekonomik ve politik

baskılar) ele alınır. Başka bir deyişle, bu modele göre kişiler birçok güç sahası içerisinde yer alır. Bu sahalarda başka sahalarda içerisinde şekillenir. Hem kişiler hem de güç sahaları ise fiziksel, ekonomik, psikososyal ve manevi baskılardan etkilenir. Smith (2008), Dominelli'ye (2002) benzer bir model geliştirmiştir. Bu modelde ise sadece tanımlanan baskı şekilleri farklıdır. Smith'e (2008) göre güç sahaları merkezden çevreye şu şekildedir: çocuk, aile, toplum, devlet ve küresel bağlam. Bu sahaları ise kültürel/dini etkiler, toplumsal trendler, politik çıkarlar ve ekonomik baskılar etkilemektedir.

Sosyal hizmet kuram ve uygulamalarında güce odaklanan yaklaşımlardan biri güçlenmedir. Aynı zamanda sosyal hizmetin özgürleştirici değerlerinden biri olan güçlenme, kişinin yaşamı ve koşulları üzerinde daha geniş kontrol kazanmasıdır (Thompson 2013). Etkili bir güçlenme çalışması için sosyal hizmet uzmanı, hizmet kullanıcısı ile birlikte güç ilişkilerini anlamalı, keşfetmeli, yeniden çerçevelemeli ve değiştirmelidir (Smith 2008). Bu yüzden, güçlenme yaklaşımının temelinde diyalog vardır. Fakat bu diyalog, sadece grup odaklı bir terapötik müdahaleye indirgenmemelidir; aynı zamanda, ortak deneyimlerin dışı vurumu ve politik eylemi zorunlu kılan bir sosyal praksi de kapsamalıdır (Lee 2001). Aslında güçlenme psikolojik, sosyal ve politik bir süreçtir (Thompson 2013). Bu süreç, bilinçlendirme ve praksi, bireysel yeteneklerin ve problem çözme becerilerinin güçlenmesi, grup, birliktelik ve topluluk bilinci oluşturma ve baskı koşullarını değiştirmeden oluşur. Empati ve sözleşme, bu süreçte sosyal hizmet uzmanının en önemli becerileri arasında yer alır. Sosyal hizmet uzmanı, güçlenme çalışmalarında her daim "hizmet kullanıcısının ayakkabısı ile yürümeye çalışmalıdır". Yani, hizmet kullanıcısı ile empatik bir ilişki içinde olunmalıdır. Freire (2020), bu aşamaya "temaların toplanması" ismini vermektedir. Bu süreçte sosyal hizmet uzmanı, hizmet kullanıcılarının söylediklerinden yola çıkarak yaşamları hakkındaki hislere ve anlamlara yerleşmiş gündelik temalara ulaşmaya çalışır. Bu temalar, politik ve yapısal gerçeklikleri de kapsamalıdır (Lee 2001).

Logie ve arkadaşlarına (2017) göre sosyal hizmette güçlenme uygulamaları, hizmet kullanıcılarını psikolojik, ilişkisel, komünal ve yapısal düzeylerde ele almalıdır. Psikolojik güçlenme, bireylerin sosyal ve politik çevreleri hakkında farkındalık geliştirdikleri ve bu farkındalık üzerinden yaşamları üzerinde kontrol kurma becerilerini geliştirecek kararlar aldıkları intrapsişik süreçlerdir. İlişkisel güçlenme, kavramsal olarak kişiler arası ilişkilerdeki güç ilişkilerine; uygulamada ise sosyal eylemi, özgürlüğü ve adaleti gözetecek ilişkilerin geliştirilmesine odaklanır. Komünal güçlenme, ortak çıkarları, kaygıları ya da kimlikleri olan toplulukların yaşamları üzerinde kontrol kurma becerilerinin artmasıdır. Komünal güçlenme ile kişisel büyüme, topluluk gelişimi ve olumlu sosyal değişim sağlanabilir. Yapısal güçlenme ise sosyal eylem stratejileri geliştirerek toplulukları baskılayan sosyal politikalara meydan okumaktır. Thompson'a (2016) göre ise güçlenme, bireysel, kültürel ve yapısal düzeylerde etkilidir. Bireysel düzeyde, amaçları başarmaya yardımcı ya da engel olacak psikolojik faktörlere odaklanılır ve benlik saygısı arttırılmaya çalışılır. Kültürel düzeyde, kültüre ilişkin durumların nasıl engel oluşturabileceğine odaklanılır. Bu düzeyde güçlenme çalışmalarında kalıp yargılar ve diğer ayrımcı çarpıtmalara karşı mücadele edilir. Yapısal düzeyde kişinin toplumdaki konumu nedeniyle nasıl dezavantajlı olduğuna odaklanılır. Bu düzeyde sınıf, ırk, toplumsal cinsiyet gibi faktörlere bağlı olarak deneyimlenen yapısal sorunlarla mücadele edilir.

Sosyal hizmet uzmanları, güçlenmenin temel ilkelerini bilmeli ve buna uygun çalışmalıdır. Lee (2001), güçlenmenin sekiz temel ilkesinden bahseder. Bu ilkeler ise şu şekildedir: (1) Bütün baskılar yaşam için yıkıcıdır, bozucudur. Sosyal hizmet uzmanları ve kullanıcıları da bu baskılarla mücadele eder. (2) Sosyal hizmet uzmanları, baskı durumları için bütüncül ve çok odaklı bakış açılarına sahip olmalıdır. (3) Kendilerini güçlendirebilen hizmet kullanıcılarıdır. Sosyal hizmet uzmanları da bu süreçte onlara rehberlik eder. Kendi kaderini tayin ilkesinin ötesinde kişisel güçlenme ile hizmet kullanıcısının haklarına ve

güçlenme sürecindeki sorumluluğuna işaret edilmektedir. (4) Ortak zeminde yer alan insanlar güçlenmek için birbirlerine ihtiyaç duyar. Burada özellikle grup bilincinin oluşturulmasına ve sosyal destek sistemlerin geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. (5) Sosyal hizmet uzmanları, hizmet kullanıcıları ile ortak ve karşılıklı bir ilişki kurmalıdır ve (6) hizmet kullanıcılarını kendilerini ifade etmeleri için cesaretlendirmelidir. Baskı altındaki kişiler, baskıcının dilinden düşünmeyi ve konuşmayı öğrenir. Hizmet kullanıcısı, kendi gerçekliğini yeniden adlandırmaya ve yaratmaya ihtiyacı olabilir. Bu noktada uzman, simetrik ve eşitlikçi bir iletişimle hizmet kullanıcısının kendi sesini bulmasına yardımcı olmalıdır. (7) Sosyal hizmet uzmanı, hizmet kullanıcısını bir kurban olarak değil, bir kazanan, galip olarak gördüğü bir bakış açısı ile hareket etmelidir. Hizmet kullanıcıları, baskılanmayı seçmezler ama içselleştirilmiş baskılardan kurtulabilir ve bununla mücadele edebilir. (8) Son olarak uzmanlar, sosyal değişim odaklı olmalıdır. Bu bağlamda hem hizmet kullanıcısı hem de uzmanı yapısal değişim, insani dönüşüm, adalet ve özgürlük için birlikte çalışma rollerine sahiptir.

Lee'nin (2001) güçlenme ilkeleri çerçevesinde, sosyal hizmet uzmanlarının hizmet kullanıcılarının içinde buldukları güç ilişkilerinin yapısal analizini yapabilecek becerilere ve bakış açısına sahip olmaları gerektiği söylenebilir. Bu noktada, yapısal sosyal hizmet kavramından bahsedilebilir. Smith'e (2008) göre yapısal sosyal hizmet, güç ilişkilerinde daha eşitlikçi bir sisteme ulaşmayı amaçlar ve güç ilişkilerini yeniden şekillendirmeye çalışır. Bunun için de sosyal hizmet uzmanları şu sorulara yanıt aramalıdır: Uygulama alanında baskı altında/dezavantajlı olan kim? Baskının kaynağı kim/ne? Güç dengesizliği hangi biçimde (örn., yapısal, kişisel, ekonomik, toplumsal cinsiyet temelli, ırk temelli) şekil alıyor? Eşitsiz ilişkileri olumlu yönde değiştirmeyi gerçekleştirmek adına sosyal hizmet uzmanları ve hizmet kullanıcıları için hangi araçlar (örn., mesleki yetki, uzlaşma, kolektif eylem, insan hakları araçları) uygun? Değişim, kolektif ve kişisel faydayı gerçekleştirmek için nasıl

yaygınlaştırılabilir? Bu amaçları gerçekleştirmek için kimlerle çalışılabilir?

Trans Gençlerin Gücünü Etkileyen Faktörler

Güçlenme yaklaşımını benimseyen sosyal hizmet uzmanları, hangi baskı temelli faktörlerin trans gençlerin gücünü etkilediğini değerlendirerek uygulamaya başlamalıdır. Translar, günlük yaşamlarında toplumsal cinsiyet kimlikleri nedeniyle çeşitli sistemsel baskılara maruz kalmaktadır. Ayrıca genç translar, yaşları nedeniyle de baskılanan gruplar arasındadır. Bu nedenle, kesişimsel bir yerden trans gençler için baskılara zemin oluşturan ideolojik tutkalların sisseksizm ve yetiştiricilik (Wagaman ve Kemmerer 2021) olduğu söylenebilir.

Sahip olduğu toplumsal cinsiyet kimliği ile doğumda atanan cinsiyeti uyumlu olanlar cis ya da natrans olarak tanımlanır (Gedizlioğlu 2020). Sisseksizm, natransları herkesten daha üstün, doğru, doğal ve gerçek gören bir ayrımcılık ideolojisidir. Toplumsal yaşamın söylemler ve eylemler yoluyla natransların gereksinimlerine göre tasarlanması transların varlığını yok sayar. Bu da transların natranslarla toplum içinde eşit olmadığının göstergesidir. Bu eşitsizlik ise baskı ve şiddet mekanizmaları yaratmaktadır (Kara 2020).

Sisseksist ideoloji, toplum içinde bir söylem ve eylem biçimi olan transfobiye neden olmaktadır. Transları ve trans olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören transfobi; trans kadınlara, trans erkeklere ve trans şemsiyesi altındaki kimliklere yönelik ön yargı ve nefret olarak tanımlanabilir. Bu nedenle transfobi, nefret söylemleri ve suçları ile yakından ilişkilidir. Transfobi, kişisel ve psikolojik bir korkudan çok, toplumsal hiyerarşilerden güç alan ve bu hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten toplumsal bir olgudur (Kara 2020).

Toplumsal cinsiyet temelli baskılar, LGBTİ+ların ruh ve beden

sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bakış açısı üzerinden Meyer (2003), azınlık stresi kuramını geliştirmiştir. Bu kurama göre, toplumun genel kabul gördüğü cinsel yönelimlerin dışında olmak LGB'ler için toplum içinde bir azınlık durumu oluşturmaktadır. Bu durum ise LGB'lerde kendine özgü nitelikleri olan ve süreğen bir strese neden olmaktadır. Bu stresi Meyer (2003), "azınlık stresi" olarak tanımlanmaktadır. Fakat Meyer (2003) azınlık stresi modelini geliştirirken cinsel yönelime (lezbiyen, gey, biseksüel) bağlı olarak deneyimlenen homofobiyi göz önünde tutmuştur. Hendricks ve Testa (2012), azınlık stresinin translar arasında sisseksist ideolojiye dayalı transfobi üzerinden de benzer şekilde deneyimlendiğini savunmaktadır.

Meyer'in (2003) azınlık stresi kuramına göre, azınlık stresini oluşturan iki temel kaynak vardır: dış ve iç stres kaynakları. Dış stres kaynakları, bireyin toplumsal cinsiyet kimliği nedeniyle toplum içinde damgalanması, ayrımcılığa uğraması, reddedilmesi, mağdur edilmesi ve dolayısıyla benliğinin olumlanmamasına dair deneyimlediği yaşantılardır. Bu sistemsel baskı ve deneyimlerin içselleştirilerek bireyin kendi grubu da dahil olmak üzere benzer deneyimleri yaşayan tüm gruplar için toplumsal kalıp yargı ve ön yargılar olarak benimsemesi, içselleştirilmiş damgalanma olarak tanımlanmaktadır. İç stres kaynakları da içselleştirilmiş damgalanmadan ve bunun kendine bakışa, benlik saygısına ve düşünce, duygu ve davranışlara etkisinden oluşur. Bireylerin, açıkça ayrımcılığa maruz kalmasalar bile ayrımcılığa uğrayacaklarına dair bir beklenti içerisinde olmaları bir iç stres kaynağıdır. Bu beklenti, azınlık stresine bağlı algılanan ayrımcılığın önemli bir özelliğidir. Dolayısıyla algılanan ayrımcılık için sadece gerçekleşen olayları değerlendirmek doğru olmaz. Bu yüzden LGBTİ+lar, toplumsal cinsiyet kimliklerini ve/veya cinsel yönelimlerini gizleyerek yaşamak zorunda kalabilir. Bu gizlenme de sosyal yaşamda LGBTİ+ların endişe ile yaşamaları ve fark edilmemek için çaba göstermeleriyle sonuçlanmaktadır. Bu nedenle gizlenme de önemli bir iç stres kaynağıdır. Azınlık stresi kuramı, bahsedilen bu iç ve dış stres kaynaklarının

LGBTİ+ların ruhsal ve bedensel sağlıklarını olumsuz yönde etkilediğini savunmaktadır (Başar 2020; Meyer 2003).

Trans gençler, yaşları nedeniyle sisseksist baskılara ek olarak yetişkinlik temelli baskılara da maruz kalmaktadırlar. Yetişkinlik, yetişkinlerin fikir ve katkılarına çocuk ve gençlerden daha fazla değer verildiği bir ön yargı biçimidir (LeFrançois 2014). Bu ideoloji, günlük hayatta hatta politika ve uygulamalarda gençlerin kapasiteleri hakkında geniş varsayımlarda bulunur. Örneğin, yetişkinler trans gençlerin toplumsal cinsiyet kimlikleriyle ilgili olarak “bu sadece bir dönem” ya da “bunları bilebilmesi için henüz çok genç” gibi varsayımlar üretilebilmektedir. Trans gençlerin sağlık bakımlarının ebeveynlerinin onamına bağlı olması da başka bir yetişkinlik örneğidir (Wagaman ve Kemmerer 2021).

İlgili alan yazın (Hendricks ve Testa 2012; Logie vd. 2017; Meyer 2003; Thompson 2016; Wagaman ve Kemmerer 2021) çerçevesinde trans gençler için bir güç değerlendirmesi yapmak gerekirse; kesişimsel bir noktadan trans gençler hem sisseksist hem de yetişkinlik temelli ayrımcılık ideolojilerin yarattığı sistemsel baskılara maruz kalmaktadırlar. Bu baskıların türettiği söylemler ve eylemler ise trans gençlerin gücünü kişisel, ilişkisel, komünal, kültürel ve yapısal düzeylerde etkilemektedir. Bu grup için kişisel güç, özellikle azınlık stresi ile yakından ilişkilidir. Bu yüzden, azınlık stresinin transfobik söylemler ve eylemler ve kişisel güç arasında aracılık ettiği söylenebilir. Başka bir ifadeyle, transfobik söylem ve eylemlerin, azınlık stresine; azınlık stresinin de beden ve ruh sağlığı üzerinden kişisel güce etki ettiği söylenebilir. Ayrıca, bu değerlendirmedeki güç düzeyleri, tek yönlü ve birbirinden bağımsız bir şekilde ele alınmamalıdır. Bu düzeylerin her biri, birbirini etkileyen ve birbirleriyle etkileşim halinde olan unsurlardır. Örneğin komünal güçlenme, örgütlenme ve aktivizm yoluyla kültürel ve yapısal değişime etki edebilirken; kültürel ve yapısal güçlenme de sistemsel değişimler yaratarak kişisel güçlenmeye etki

edebilir.

Trans Gençlerle Güçlenme Odaklı Sosyal Hizmet Model ve Uygulamaları

Çalışmanın bu kısmında trans gençlerin gücünü etkileyen faktörler uluslararası literatürde yer alan örnek sosyal hizmet model ve uygulamaları üzerinden değerlendirilmiştir. İlk olarak kişisel güç unsurlarından beden sağlığı ile başlamak gerekirse; azınlık stresi, korunmasız cinsel ilişki, madde bağımlılığı ve yeme bozuklukları gibi bireyin bedensel sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek sonuçlar yaratabilmektedir (Hendricks ve Testa 2012; Meyer 2003; Stieglitz 2010). Ayrıca, transfobik eylemlerin bir sonucu olarak nefret saldırılarının da trans gençlerin bedensel sağlıklarını hatta yaşamlarını tehdit ettiği söylenebilir. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve sağlık hizmetlerinde deneyimlenen damgalanma ve ayrımcılık nedeniyle yaşanan sağlık hakkına erişim sorunları da trans gençleri bedensel düzeyde güçsüz kılabilmektedir. Bu nedenle, bedensel güçlenme yapısal güçlenmeyle de yakından bir ilişkiye sahiptir. Diğer bir ifadeyle, yapısal değişiklikler, trans gençlerin sağlığa erişim haklarını güçlendirerek bedensel güçlenmeyi de sağlayacaktır. Bu konuyla ilgili olarak Jamaika Yaşam için AIDS'e Destek (JYAD) kurumunun LGBT gençler için geliştirmiş oldukları gezici sağlık hizmetleri modeli örnek verilebilir. Bu model, LGBT gençlerin cinsel sağlık hizmetlerine erişimlerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Akran desteği modeli kapsamında bu hizmet için LGBT gençler işe alınmaktadır ve JYAD'ın gezici otobüsleri ile bölge ofisindeki şehirlere gidilmektedir. Akran destek çalışanları, LGBT gençlere ayrımcı olmayan ve LGBT olumlayıcı ve HIV önleyici hizmetler (örn., kondom, HIV testi) sağlamaktadır. Bu sayede, sağlık hizmetlerinde damgalanma ve ayrımcılığa maruz kalan LGBT gençlerin sağlık erişimlerinin önündeki engeller azaltılarak yapısal güçlenme sağlanmaktadır (Logie vd. 2017). Bu tür bir yapısal güçlenme, bedensel güçlenmeyi de beraberinde getirmektedir.

Ruhsal güçlenmenin en temel unsurlarından biri psikolojik dayanıklılıktır. Bu yüzden psikolojik dayanıklılığı arttıracak çalışmalar yürütmek, trans gençlerin ruhsal açıdan güçlenmelerini sağlayacaktır. Trans gençlerin psikolojik dayanıklılığını tehdit eden unsurlar, yetişkinlik deneyimleri, sağlığa erişim zorlukları, duygusal ve sosyal izolasyon, okulda/işyerinde ayrımcılık, ekonomik kaynaklara kısıtlı erişim ve cinsiyet polisliğidir (örn., kamusal alandaki tuvaletleri kullanan transların “cinsel sapık”, “top” gibi etiketlerle sözlü ya da fiziksel saldırıya maruz kalması) (Singh vd. 2014). Algılanan sosyal destek, kişisel hakimiyet hissi, özsaygı ve stresle başa çıkma stratejileri ise trans gençler arasında psikolojik dayanıklılığı oluşturan unsurlardır (Grossman vd. 2011). Bu nedenle, kendini tanımlayabilme ve toplumsal cinsiyet kimlikleri ve ifadeleriyle uyumlu bir şekilde kendi kelimelerini ve kavramlarını kullanma, proaktif faaliyetler (örn., kişinin kendini savunabileceği alanların oluşturulması) ve destekleyici eğitim sistemlerine erişim ve trans-olumlayıcı topluluklarla bağ kurma, ruhsal sorunlara farklı açılardan bakma, aile ve arkadaşlarla olan ilişkileri güçlendirme trans gençlerin psikolojik dayanıklılıklarını arttıracaktır (Singh vd. 2014).

İntihar düşünceleri ve girişimleri ise sistemsel baskılar nedeniyle kişisel düzeyde güçsüzleşen trans gençler arasında yaygın bir sorundur. Bu sorunu göz önünde tutan Grossman ve D’Augelli (2007), trans gençler, ebeveynleri ve trans gençlerle çalışan uzmanlar için bazı eğitim programlarının tasarlanması ve uygulanması gerektiğini savunur. İlk olarak, ebeveynlerin ve uzmanların trans gençler hakkındaki farkındalık düzeylerini arttıracak eğitimler oluşturulmalıdır. Bu eğitimler, sözlü ve fiziksel istismarın olumsuz ruhsal sonuçlarını da kapsamalıdır. Uzmanlar için trans gençlerle ve çevresiyle çalışma becerilerini arttıracak eğitim programları da düzenlenmelidir. Özellikle ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlara, bipolar bozukluk ve depresyon gibi ruhsal sorunların intihar riski ile olan ilişkisini tanımaları ve bunun için

önleyici uygulamalar yapmalarını sağlayacak eğitimler verilmelidir. Trans gençler için de beden olumsuzlayıcı ve uyum süreci hakkında bilgilendirici eğitimler düzenlenmelidir. Ayrıca, trans gençlerin azınlık stresiyle başa çıkma becerilerini geliştirecek programlar oluşturulmalıdır.

Trans gençler, sosyal çevrelerinde ilk olarak genellikle arkadaşlarına açılmaktadır. Arkadaşlarını takiben öğretmenler ve aile üyeleri gelmektedir. Fakat aynı zamanda trans gençler, hegemonik toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumlu olmayan davranışlar sergilemeleri nedeniyle en fazla ev ve okul ortamlarında ayrımcılığa uğramaktadır (Grossman ve D'Augelli 2006). Başka bir deyişle, trans gençler en çok aile, arkadaş ve okul çevrelerinde mağdur edilmektedir. Hatta deneyimlenen bu mağduriyet gey, lezbiyen ve biseksüel akranlarına kıyasla daha yüksektir (Stieglitz 2010). Bu yüzden, trans gençlerle ilişkisel ve komünal düzeyde güçlenme çalışmaları yaparken özellikle aile, arkadaş ve okul çevrelerine odaklanılmalıdır.

Aile kabulü, trans gençlerin ruhsal dayanıklılıklarını arttırmaktadır (Torres vd. 2015). Aile desteğini aldığı hisseden trans gençler arasında yüksek düzeyde yaşam memnuniyeti ve öz-saygı ve düşük düzeyde depresyon ve intihar girişimleri olduğu görülmektedir (Travers vd. 2012). Ailelerin çocuklarının toplumsal cinsiyet kimliklerini kabul etmeleri, desteklemeleri, savunmaları ve diğer trans gençlerin aileleriyle bir araya gelmeleri ailenin de güçlenmesini sağlayacaktır (Kidd vd. 2021). Bunun için sosyal hizmet uzmanları, sadece hizmet kullanıcılarının değil aynı zamanda ailelerinin de sosyal destek sistemlerini geliştirecek çalışmalar yürütmelidir. Bu sayede aile koşullarının güçlenerek değişmesi trans gençlerin de güçlenmelerini sağlayacaktır.

Bir gencin trans-olumsuzlayıcı bir toplulukla bağ kurması aynı zamanda ailesi ve arkadaşlarıyla olan ilişkisini de destekleyecektir (Singh vd. 2014). Bu nedenle, trans gençleri bir araya getirerek akran desteği oluşturmak hem ruhsal

hem de ilişkisel ve komünal düzeylerde güçlenme sağlayacaktır. Örneğin, rol modellere erişimi olan LGBT gençlerin stres düzeyleri daha düşüktür (Bird vd. 2012). Bu yüzden kök ailelerince reddedilen trans gençlerin onlara rol model olacak akranlarından mentorluk desteği almaları hem bu süreci kolaylaştıracak hem de güçlenmelerini sağlayacaktır (Matsuno ve Israel 2018).

Yeni medya teknolojilerinin gelişmesiyle gençler artık günlük yaşamlarının büyük bir vaktini internette ve sosyal medya ortamlarında etkileşimler kurarak geçirmektedir. Yani, günümüzde sosyal medya da hizmet kullanıcılarının içinde buldukları çevresel sistemlerden biridir. Sosyal medya, trans gençlerin özgün benliklerini sunabildikleri, sosyal destek görebildikleri ve grup bilinci oluşturabildikleri çeşitliliği kapsayan önemli bir mecradır. YouTube, Facebook, Tumblr gibi yeni medya araçları, transların çeşitliliği kapsayan içeriklere ulaşmalarını sağlamaktadır (Craig vd. 2015). Bu mecralarda translar tarafından üretilen ve tüketilen içeriklerin öz-güçlendirici bir etkisi olduğu söylenebilir (Jenzen 2017). Araştırmalar, hem geleneksel (örn., televizyon, sinema, müzik) hem de yeni (örn., sosyal medya, bloglar, çevrim içi videolar) medyanın trans gençlerde ruhsal güçlenmeyi arttırdığını göstermektedir (Craig vd. 2015; Singh 2013).

Trans gençlerin güçlenmelerinde okul sosyal hizmeti uygulamaları da önemli bir yere sahiptir. Singh ve arkadaşlarına (2013) göre, toplumsal cinsiyet kimlikleri ve ifadeleri nedeniyle akran zorbalığına maruz kalan trans gençler, okul ortamlarında kişisel ve ilişkisel düzeylerde güçsüzleşerek eğitim hayatlarına son verebilmektedirler. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları, trans-olumlayıcı bir okul ortamı oluşturmak için öncelikle kampüsteki tüm paydaşları (çalışanlar ve öğrenciler) bilgilendiren, farkındalık kazandıran ve beceri geliştiren çalışmalar yürütmelidir. Bunun için de trans öğrencilerin psikososyal gereksinimlerini iyi bir şekilde bilmek gerekir. Bunlara ek olarak Singh ve arkadaşları (2013), trans-olumlayıcı bir okul ortamı yaratmak için bazı

önerilerde bulunmaktadır. Bu öneriler ise şu şekildedir: trans öğrencilerin okul kaynakları için kişisel çalışmalar yürütmek; trans öğrencilerle mülakat ve odak grup çalışmaları yapmak; toplumsal cinsiyet kimliğinin trans-olumlayıcı bir şekilde sağlanabilmesi için okul birimlerindeki tüm evrakları gözden geçirmek (örn., birden fazla toplumsal cinsiyet kimliğini listelemek, öğrencilerin kendi toplumsal cinsiyetlerini tanımlamaları için bir alan eklemek); okulda ihtiyacı olan trans öğrencilere yönelik eğitimler geliştirmek; trans bilgilendirici içerikleri okuldaki ilgili eğitimlere entegre etmek; okuldaki psikolojik danışmanlara, trans-olumlayıcı ruhsal bakımın yanında trans öğrencilerin bireysel hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak konular hakkında eğitimler vermek; ruh sağlığı hizmetleri ve cinsiyet uyum tedavilerinin karşılanması için savunuculuk yapmak; cinsiyet ayrımı gözetmeyen tuvaletler hakkında çalışmalar yürütmek; trans öğrencilerin kendi kimliğini yansıtan bir e-posta adresi ve öğrenci kimlik kartı talep edebilmesi için bir düzenleme oluşturmak; trans liderleri ve üyeleri olan öğrenci kulüpleri oluşturmak.

Grup çalışmaları, trans gençlerin ruhsal, ilişkisel ve komünal düzeylerde güçlenmelerinde oldukça etkilidir. Trans gençlerle okul ortamında güçlenme odaklı grup çalışmalarına örnek olarak Craig'in (2013) LGBT gençler için geliştirmiş olduğu Olumlayıcı, Destekleyici, Güvenli ve Güçlendirici Sohbet Programı verilebilir. Bu program, okul temelli bir grup çalışması modelidir. Bu programın amacı, toplumsal cinsiyet ve cinsel azınlık gençlerinin tartışabilmeleri için güvenli alanlar oluşturmak ve farklı ortamlarda (örn., aile, okul, sağlık) başa çıkma becerilerini geliştirerek güçlenmelerine yardımcı olmaktır. Sekiz hafta süren bu programda; kimlik gelişimi, açılma, girişkenlik, kalıp yargı, ayrımcılık, stres yönetimi, cinsel sağlık, aile ilişkileri ve romantik ilişkiler ele alınmaktadır. Bu program, sekiz oturumdan ve dört temadan oluşmaktadır. Her iki oturum bir temayı kapsayacak şekilde oturumlar şu temalar üzerinden yürütülmektedir: (1) Ben kimim? Benim güçlü yanlarım neler? (2) Nereye gidiyorum ve yolumda neler var? (3) Beni strese sokan

şeyler nedir ve ben bunlar için neler yapabilirim? (4) Kişisel gelişimim ve keşfettiğim yeni güçlü yanlarımla edindiğim kendimi nasıl hatırlayacağım? Ayrıca, bu programın etkililiği kapsamında her oturumda güçlü yanların öne çıkarılması, olumlu yaklaşımın çalışmaya entegre edilmesi, kesişen kimliklere odaklanması, yaratıcı bir şekilde sürece ailelerin dahil edilmesi ve bilişsel-davranışçı terapötik tekniklerin kullanılması önerilmektedir.

Kültürel düzeyde güçlenme çalışmaları yürütürken, trans gençlere yönelik ön yargılara şekil veren toplumsal cinsiyet temelli baskı sistemleri için neler yapılabilir bunlar göz önünde tutulmalıdır. Bu tür ön yargılar, içselleştirilmiş sistemsel baskılarla ilişkilidir. Bu baskıların ürettiği söylemler, translara yönelik ön yargıları inşa etmektedir. Bu tür söylemlerin yeniden çerçevelenmesi kültürel güçlenmeyi de sağlayacaktır. Bunun için de Fook'un (2002) kişisel ve komünal düzeylerde kullanmak amacıyla geliştirdiği eleştirel yeniden inşa süreci yaklaşımı, kültürel düzeyde yapılacak güçlenme çalışmalarına uyarlanabilir. Fook'a (2002) göre sosyal hizmette eleştirel yeniden inşa süreci dört aşamadan oluşmaktadır: eleştirel yapı söküm, direnç, meydan okuma ve eleştirel yeniden inşa. Lee'nin (2001) bakış açısıyla bu sürecin sonunda eleştirel bilinç yükseltmenin hedeflendiği söylenebilir. Yani, içselleştirilmiş baskılara dair bir içgörü oluşturulur. Aslında Fook'un (2002) modeli bu içgörü nasıl oluşur onu göstermektedir. Bu modele göre ilk aşamada yerleşik güç ilişkileri yapı sökümüne uğratılır. Başka bir deyişle, içselleştirilmiş baskılar yıkılmaya çalışır. Bu süreçte bir direnç de oluşacaktır. Çünkü "normal" olarak görülenin değişmesi kolay değildir. Burada direnci kırmak ve mücadelenin zemini oluşturmak adına "normal" olanı yeniden adlandırmak gerekir. Aslında burada içselleştirilmiş güç ilişkilerinde tutkal görevi yapan ideolojilerin adı konulur ve bu ideolojilere ve deneyimlenen baskılara dair bilinç yükseltilir. Son aşamada ise güç ilişkileri ve buna bağlı gereksinimler yeniden inşa edilmeye çalışır. Medyanın kitlesel etki gücü göz önünde tutulacak olursa; trans-olumlayıcı ve kapsayıcı içeriklerin

Fook'un (2002) eleştirel yeniden inşa sürecini benimsemeyen bir felsefe ile oluşturulması kültürel düzeyde içselleştirilmiş transfobik düşüncelerde bir değişim yaratabilir. Fakat geleneksel medya, sisseksist ve yetiştirici ideolojileri yeniden üreten bir araç olma özelliğini sürdürmektedir. Bu yüzden, özellikle yeni medya araçları üzerinden bu tür içerikleri üretmek ve paylaşmak kültürel bir değişime öncülük edebilir. Örneğin, translarla çalışan sivil toplum örgütleri sosyal medya üzerinden toplumu bilinçlendirme çalışmaları yürütebilirler.

Yapısal düzeyde güçlenme çalışmaları yürütecek sosyal hizmet uzmanları, öncelikle trans-olumlayıcı ve kapsayıcı politika değişiklikleri için çalışmalıdır (Singh vd. 2014). Bunun için, örgütlerle sosyal değişim odaklı çalışılmalıdır. Lobcilik ve uzlaşma faaliyetleri yürütmek bu süreçte etkili olabilir. Yapısal düzeyde güçlenme, grup çalışmaları üzerinden de gerçekleştirilebilir. Buna örnek olarak, yine JYAD'ın güçlenme programı verilebilir. Bu program kapsamında yapısal güçlenme için ücretsiz beceri geliştirme atölyeleri düzenlenmektedir. Beceri geliştirme atölyeleri, LGBT gençlerin ekonomik fırsatlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma kapsamında bir grup LGBT genci bir araya gelerek ilgi alanlarını ve ilham kaynaklarını tanımlarlar. Uygulama örneği olarak trans kadınlara yönelik düzenlenen sertifikalı makyaj eğitimleri verilebilir. Bu eğitimin amacı trans kadınlara mesleki beceri kazandırmaktır. Bu tür eğitimler ile LGBT gençlerin eğitim ve çalışma yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar ve engeller, yeni iş fırsatları oluşturularak yıkılmaya çalışılır (Logie vd. 2017). Böylelikle, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığa uğrayan ve bu sebeple eğitim ve çalışma haklarından yoksun bırakılan LGBT gençler için yapısal düzeyde güçlenme sağlanabilecektir.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal hizmet uzmanları, kişisel sorunların arkasında yer alan toplumsal

ve politik koşulları göz önünde bulundurmalıdır. Yani, kişisel sorunları ve gereksinimleri, insanların yaşamları üzerindeki toplumsal ve politik etkiler üzerinden daha geniş bir çerçevede ele almak gerekir. Sosyal hizmet; eleştirel bir bölgede sosyal baskılar, otoriter kurumlar, baskılayıcı davranışlar ve çoğu zaman sosyal olarak dışlanan, ayrımcılığa uğrayan ve marjinalize edilen birey ve gruplarla çalışır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları, kimin eşitsiz ilişkilerden ve adaletsiz davranışlardan etkilendiğini tanımlama sorumluluğunu almalı ve ezilenlerin çıkarlarını gözeterek ilişkileri dönüştürecek araçları katılımlı bir şekilde aramalıdır. Her şeyin ötesinde sosyal hizmet, gücü kullanarak sosyal adaleti sağlamalıdır (Smith 2008).

Trans gençler, kesişimsel bir noktadan toplumsal cinsiyet kimlikleri ve yaşları nedeniyle toplum içinde sisseksist ve yetiştiricilik temelli yapısal şiddeti ve sistemsiz baskıları deneyimlemektedirler. Bu baskıların türettiği söylemler ve eylemler de kişisel, ilişkisel, komünal, kültürel ve yapısal düzeylerde trans gençlerin gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. Başka bir deyişle, trans gençlerin bedenleri, ruhları ve yaşamları şiddete ortak olan sistemler tarafından kontrol edilmektedir. Bu tür baskılayıcı deneyimlere rağmen trans gençler, kendi dayanıklılıklarını desteklemek için alanlar ve fırsatlar bulabilirler. Trans gençler için güçlenme, kişinin öz-yeterliliğine dair inançlarını, kontrol kurma çabalarını ve sosyal çevre hakkında bilgiye ya da eleştirel farkındalığa sahip olmayı kapsamaktadır (Russell vd. 2009).

Wagaman ve Kemmerer (2021), genelci bir yaklaşımla güçlenme odaklı sosyal hizmet çalışmaları yürütmenin, trans ve cinsiyet çeşitliliği içinde olan gençlerin dayanıklılıklarını besleyeceğini ve kolektif eylem için kapasitelerini geliştireceğine inanmaktadırlar. Yazarlar, bu doğrultuda geliştirdikleri kuir güçlenme modeli üzerinden gücü kişisel ölçekte tanımlama, eleştirel bilinç yükseltme, akran destek sistemi kurma, bedensel/ruhsal zararları azaltma, seçim ve kontrolü arttırma, yetiştiricilik ile mücadele etme, karar verme

ve harekete geçmenin önemine vurgu yapmaktadırlar. Trans gençlerin güçlenmelerinde en etkili eylem biçimi ise trans-olumlayıcı topluluklara katılmaktır (Singh vd. 2014). Trans-aktivist ve psikoterapist Raj'a (2007) göre trans-aktivizm, öz-güçlenmede olumlu bir etki oluşturmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları; trans gençlerin eylemlerini, etkililiklerini, dayanıklılıklarını ve yaşam kalitelerini geliştirmeye yardımcı olmak adına güçlenme sürecine hak savunuculuğunu (kişisel eylemlilik) ve eşitlik ve sosyal adalet için aktivizmi (sosyal eylemlilik) de dahil ederek sistemsel baskılara karşı onlarla birlikte mücadele etmelidir.

Uygulamada trans gençlerle çalışan sosyal hizmet uzmanları, bu grubun toplumsal sorunları hakkında bilgi sahibi değiller ise bu konuda kendilerini geliştirmelidir. Bunun için bu alanda uzman ve deneyimli olan kişilerden süpervizyon desteği alınabilir; konuya ilişkin akademik makaleler ve bilgilendirici belgeseller incelenebilir (Collazo vd. 2013). Ayrıca, bu yazı kapsamında trans gençlerin gücünü etkileyen faktörler ve bu faktörler üzerinden uluslararası literatürde yer alan sosyal hizmet model ve uygulamaları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler, özellikle sahada çalışan uzmanlarca uygulamalara entegre edilebilir. Bu noktada, Türkiye'de yaşayan trans gençlerle sosyal hizmet için güçlenme çalışmalarına ve araştırmalarına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu alanda çalışan akademisyen ve uzmanların, ampirik çalışmalar yoluyla uluslararası literatürde yer alan modelleri değerlendirmeleri veya yeni modeller geliştirmeleri alana değerli katkılar sunacaktır.

Güçlenme yaklaşımı üzerine akademik çalışmalar türeten ve bu perspektiften toplumsal cinsiyet temelli sosyal hizmet pratiğinin içinde yer alan özneler olarak, Türkiye'de trans gençler için daha fazla güçlenme odaklı sosyal hizmet uygulamalarına ihtiyaç duyulduğunu düşünüyoruz. Ayrıca, Türkiye'de transları ele alan yasal mevzuatın odağını cinsiyet uyum sürecine ilişkin prosedürler oluşturmaktadır. Bu prosedürler bile insan onuruna

yakışmayan biçimlerde uygulanabilmektedir. Bu tür deneyimler, başta translar olmak üzere bireyin sosyal çevresini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle, trans gençlerle diyalojik bir ekseninde genelde bir yaklaşımla güçlenme çalışmaları yürütülmelidir. Trans gençlerin toplumsal cinsiyet kimlikleri ve yaşları üzerinden azınlık stresine ilişkin öz-farkındalıklarını arttırmak, işlevsel olmayan otomatik düşüncelerini yeniden yapılandırmak ve birbirlerine rol model olmaları, dayanışma ilişkileri kurabilmeleri adına grup çalışmalarına ağırlık vermek önemli bir başlangıç olacaktır. Bu çalışmalar, sadece trans gençlerle değil, yakın sosyal çevreleri (aile, öğretmenler ve akranlar) ile eş güdümlü olarak yürütülmelidir. Böylelikle, trans gençlerin özgür ve onurlu bir yaşam sürebilmeleri için hedeflenen sosyal değişim adına ihtiyaç duyulan politik eylemin temeli oluşacaktır. Diğer taraftan Türkiye'deki sosyal politika ve kamu hizmetleri, sisseksist ve yetiştirici ideolojilere dayanmaktadır. Bu nedenle, insan hakları alanında savunuculuk faaliyetleri yürüten ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin trans gençler adına güçlenme odaklı projeler üretmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>, (1950)
- Başar, Koray. "Cinsel Kimlik ve Sağlıkta Eşitsizlik: Bireyin ve Kliniğin Ötesinde Tıp" *Toplum ve Hekim* 35, no. 4 (2020): 252-268.
- Bird, Jason. D. P., Lisa Kuhns ve Robert Garofalo. "The Impact of Role Models on Health Outcomes for Lesbian, Gay, Bisexual, And Transgender Youth" *Journal of Adolescent Health* 50, no. 4 (2012): 353-357.
- Collazo, Aiden, Ashley Austin ve Shelley L. Craig. "Facilitating Transition Among Transgender Clients: Components of Effective Clinical

Practice” *Clinical Social Work Journal* 41, (2013): 228-237.

Craig, Shelley L. “Affirmative Supportive Safe and Empowering Talk (ASSET): Leveraging the Strengths and Resiliencies of Sexual Minority Youth in School-Based Groups” *Journal of LGBT Issues in Counseling* 7, no. 4 (2013): 372-386.

Craig, Shelley L., Lauren McInroy, Lance T. McCreedy ve Ramona Alaggia. “Media: A Catalyst for Resilience in Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Youth” *Journal of LGBT Youth* 12, no. 3 (2015): 254-275.

Cray, Andrew, Katie Miller ve Laura E. Durso. *Seeking Shelter: The Experiences and Unmet Needs of LGBT Homeless Youth* (Center for American Progress, 2013).

Dominelli, Lena. *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice* (Bloomsbury Publishing, 2002).

Freire, Paulo. *Pedagogy of the Oppressed* (Continuum, 2000).

Fook, Jan. *Social Work: Critical Theory and Practice* (Sage, 2002).

Gedizlioğlu, Deniz. *LGBTİ+ Hakları Alanında Çeviri Sözlüğü* (Kaos GL Yayınları, 2020).

Grossman, Arnold H. ve Anthony R. D’Augelli. “Transgender youth: Invisible and Vulnerable” *Journal of Homosexuality* 51, (2006): 111-128.

Grossman, Arnold H. ve Anthony R. D’Augelli. “Transgender Youth and Life-Threatening Behavior” *Suicide and Life-Threatening Behavior* 37, (2007): 527-537.

Grossman, Arnold H., Anthony R. D’Augelli ve Nickolas P. Salter. “Male-To-Female Transgender Youth: Gender Expression Milestones, Gender

Atypicality, Victimization, and Parents' Responses" *Journal of GLBT Family Studies* 2, (2006): 71-92.

Grossman, Arnold H., Anthony R. D'Augelli ve John A. Frank. "Aspects of Psychological Resilience among Transgender Youth" *Journal of LGBT youth* 8, no. 2 (2011): 103-115.

Hendricks, Michael. L. ve Rylan J. Testa. "A Conceptual Framework for Clinical Work with Transgender and Gender Nonconforming Clients: An Adaptation of The Minority Stress Model" *Professional Psychology: Research and Practice* 43, no. 5 (2012): 460–467.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/>, (1948)

Jenzen, Olu. "Trans Youth and Social Media: Moving between Counter Publics and The Wider Web" *Gender, Place & Culture* 24, no. 11 (2017): 1626-1641.

Kara, Yunus. *LGBTİ+ 'lara Yönelik Kapsayıcı ve Olumsuzlayıcı Sosyal Hizmet Uygulaması* (SPoD Yayınları, 2020).

Kidd, Kacie. M., Amber Hill, Gina M. Sequeira, Calvin McMillan, Galen Switzer, Dana Rofey, Elizabeth Miller ve Gerald T. Montano. "Development And Psychometric Analysis of The Transgender Family Acceptance to Empowerment (TransFATE) Scale" *Journal of Adolescent Health* 68, no. 6 (2021): 1096-1103.

Lee, Judith. A. B. *The Empowerment Approach to Social Work Practice* (Columbia University Press, 2001).

LeFrançois, Brenda A. "Adultism," *Encyclopedia of Critical Psychology* ed. Thomas Teo (Springer Reference, 2014), 47–49.

- Logie, Carmen H., Ashley Lacombe-Duncan, Kandasi Levermore ve Nicolette Jones. "Conceptualizing Empowerment Practice with Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth in Jamaica" *Social Work Education* 36, no. 4 (2017): 456-465.
- Matsuno, Em ve Tania Israel. "Psychological Interventions Promoting Resilience among Transgender Individuals: Transgender Resilience Intervention Model (TRIM)" *The Counseling Psychologist* 46, no. 5 (2018): 632-655.
- Meyer, Ilan H. "Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence" *Psychological Bulletin* 129, no. 5 (2003): 674-697.
- Raj, Rupert. "Transactivism as Therapy: A Client Self-Empowerment Model Linking Personal and Social Agency" *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy* 11, no. 3-4 (2007): 77-98.
- Russell, Stephen T., Anna Muraco, Aarti Subramaniam ve Carolyn Laub. "Youth Empowerment and High School Gay-Straight Alliances" *Journal of Youth and Adolescence* 38, no. 7 (2009): 891-903.
- Singh, Anneliese. A. "Transgender Youth of Color and Resilience: Negotiating Oppression and Finding Support" *Sex Roles* 68, no. 11-12 (2013): 690-702.
- Singh, Anneliese. A., Sarah Meng ve Anthony W. Hansen. "'It's Already Hard Enough Being a Student': Developing Affirming College Environments for Trans Youth" *Journal of LGBT Youth* 10, no. 3 (2013): 208-223.
- Singh, Anneliese A., Sarah Meng ve Anthony Hansen, A. W. "'I Am My Own Gender': Resilience Strategies of Trans Youth" *Journal of Counseling & Development* 92, no. 2 (2014): 208-218.

- Smith, Roger. *Social Work and Power* (Bloomsbury Publishing, 2008).
- Stieglitz, Kimberly A. “Development, Risk, and Resilience of Transgender Youth” *Journal of the Association of Nurses in AIDS Care* 21, no. 3 (2010): 192-206.
- Swan, Wallace (ed.). *Gay, Lesbian, Bisexual, and Transgender Civil Rights: A Public Policy Agenda for Uniting a Divided America* (CRC Press, 2014).
- Thompson, Neil. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak* çev. ed. Özlem Cankurtaran ve Burcu Hatipoğlu (Dipnot Yayınları, 2013).
- Thompson, Neil. *Güç ve Güçlendirme* çev. ed. Özlem Cankurtaran (Nika Yayınevi, 2016).
- Torres, Carlos G., Megan Renfrew, Karey Kenst, Aswita Tan-McGrory, Joseph R. Betancourt ve Lenny López. “Improving Transgender Health by Building Safe Clinical Environments that Promote Existing Resilience: Results from A Qualitative Analysis of Providers” *BMC pediatrics* 15, no. 1 (2015): 1-10.
- Travers, Robert, Greta Bauer, Jake Pyne, Kaitlin Bradley, Lorraine Gale ve Maria Papadimitriou. “Impacts Of Strong Parental Support for Trans Youth: A Report Prepared for Children’s Aid Society of Toronto and Delisle Youth Services” *Trans Pulse*, (2012): 1–5.
- T.C. Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (1982)
- Wagaman, M. Alex ve Aaron Kemmerer. “Transgender and Nonbinary Youth Empowerment”, *Social Work and Health Care Practice with Transgender and Nonbinary Individuals and Communities: Voices for Equity, Inclusion, and Resilience* ed. Shanna K. Kattari, M. Killian

Kinney, Leonardo Kattari ve N. Eugene Walls (Routledge, Taylor & Francis Group, 2021), 273–285.

